5
Herdenking naar aanleiding van het overlijden van koning Harald V van Noorwegen

Herdenking naar aanleiding van het overlijden van koning Harald V van Noorwegen

Aan de orde is **de herdenking naar aanleiding van het overlijden van koning Harald V van Noorwegen**.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de herdenking van Zijne Majesteit Koning Harald V van Noorwegen. Ik heet de Kamerleden welkom, het publiek op de tribune en de mensen die online meekijken. Een bijzonder warm welkom aan de heer Erling Rimestad, ambassadeur van Noorwegen in Nederland. Ik verzoek u allen, voor zover dat mogelijk is, om te gaan staan.

Vandaag herdenken wij koning Harald V van Noorwegen. Harald was 3 jaar oud toen Duitse troepen in april 1940 Noorwegen binnenvielen. Samen met zijn moeder en zijn twee zussen moest hij zijn land verlaten, eerst naar Zweden, daarna naar de Verenigde Staten. Zijn vader, kroonprins Olaf, en zijn grootvader, koning Haakon VII, verbleven tijdens de oorlog in Groot-Brittannië. Pas na de bevrijding, vijf jaar later, keerde het gezin terug naar Noorwegen. Het jongetje dat zijn land in oorlogstijd had moeten verlaten, zou later meer dan drie decennia koning van datzelfde land zijn. Op 17 januari 1991 volgde Harald zijn vader op als koning. Hij koos daarbij hetzelfde devies als zijn vader en zijn grootvader: alt for Norge; alles voor Noorwegen.

Maar het Noorwegen waarvan koning Harald koning werd, veranderde. Harald veranderde mee. Dat werd misschien nergens zo zichtbaar als in 2016, het jaar waarin hij 25 jaar koning was. Harald en Sonja nodigden 1.500 mensen uit het hele land uit in de paleistuin in Oslo. De koning keek naar zijn gasten en vertelde wie volgens hem samen Noorwegen vormden. Het waren mensen uit alle delen van het land, met verschillende achtergronden, geloven en religies. Zijn boodschap was eenvoudig: Noorwegen, dat zijn jullie; Noorwegen, dat zijn wij.

Dat vermogen om met zijn land mee te bewegen zonder zijn eigen rol uit het oog te verliezen, kenmerkte zijn koningschap, ook wanneer Noorwegen getroffen werd door groot verdriet. Op 22 juli 2011 werden in Oslo en op het eiland Utøya 77 mensen vermoord. Een paar dagen later stond koning Harald voor een land dat probeerde te bevatten wat er was gebeurd. Hij sprak over verdriet en over de leegte die zo veel families was aangedaan, maar ook over het Noorwegen dat daarna weer verder moest, over een samenleving waarin vrijheid sterker moest zijn dan angst. Op zulke momenten werd zichtbaar wat een koning in een constitutionele monarchie kan betekenen: niet degene die politieke antwoorden geeft, maar wel degene die er staat, die woorden probeert te vinden wanneer woorden tekortschieten en die een land eraan kan herinneren wat het juist op zo'n moment wil zijn.

Er was ook een andere Harald: een man die het liefst buiten was, die van de zee hield en vooral van zeilen. Hij vertegenwoordigde Noorwegen drie keer op de Olympische Spelen en droeg in 1964 in Tokyo de Noorse vlag tijdens de openingsceremonie. Later werd hij wereldkampioen zeilen. Ook toen hij allang koning was, bleef hij wedstrijden varen. Die liefde voor het water brengt hem misschien ook wel dichter bij ons, want Nederland en Noorwegen delen natuurlijk veel meer dan een voorliefde voor de zee. Onze landen zijn al lange tijd bondgenoten en handelspartners. We werken samen aan onze veiligheid, aan energie en op de Noordzee. We delen een sterke gehechtheid aan democratie en de internationale rechtsorde.

Tussen onze koningshuizen bestond daarnaast een heel persoonlijke band. Koning Harald en koningin Sonja bezochten Nederland, toenmalig koningin Beatrix was te gast in Noorwegen en ook koning Willem-Alexander en koningin Máxima werden er door Harald en Sonja ontvangen. Tijdens het staatsbezoek van ons koningspaar aan Noorwegen in 2021 sprak koning Harald met bijzondere warmte over die relatie, over Nederland, maar ook over zijn persoonlijke vriendschap met prinses Beatrix. Zelfs bij een officieel staatsbanket kon hij het niet laten om over voetbal te beginnen: over Nederlandse supporters die dachten dat Noorse supporters "Holland" riepen, terwijl ze eigenlijk "Haaland" riepen. Hij wenste Nederland veel succes met de volgende wedstrijd. Maar, voegde hij eraan toe, ook weer niet té veel succes. Het zegt misschien iets over de vanzelfsprekendheid die in de loop van vele jaren tussen onze landen en onze koningshuizen was ontstaan.

Na zijn overlijden schreven koning Willem-Alexander, koningin Máxima en prinses Beatrix over hun bijzondere vriendschap met Harald. Zij herinnerden zich hun gezamenlijke tochten door Oslo en verder naar het noorden. Zij schreven hoe dankbaar zij waren voor de manier waarop hij Nederland en de Nederlanders omarmde.

Geachte leden. Koning Harald werd geboren in 1937. Het Noorwegen van zijn jeugd bestaat niet meer. Hij zag zijn land bezet worden en bevrijd worden. Hij zag het veranderen, welvarender worden en veelkleuriger. Hij maakte momenten van groot nationaal geluk mee, maar stond ook naast zijn landgenoten wanneer zij rouwden. Het jongetje dat Noorwegen ooit noodgedwongen moest verlaten, werd een koning die zijn leven lang probeerde te dienen wat dat land geworden was.

Namens de Tweede Kamer wens ik het Noorse volk, koningin Sonja en alle andere nabestaanden van koning Harald V alle sterkte toe met dit verlies.

Ik geef het woord aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat namens het kabinet.

Minister **Karremans**:
Voorzitter, leden van de Kamer, ambassadeur en andere aanwezigen op de tribune. Vandaag herdenken wij Zijne Majesteit Koning Harald V van Noorwegen. Met het overlijden van koning Harald verliest Noorwegen een staatshoofd dat een bijzondere plaats heeft ingenomen in de Noorse harten. Ook in Nederland staan we met groot respect en medeleven stil bij dit verlies.

Koning Harald stond bekend als koning van het volk, benaderbaar en dicht bij de mensen. Zijn koningschap liet

zien dat een moderne monarchie meer is dan traditie en ceremonie. Hij was als koning dienstbaar aan de samenleving en vertegenwoordigde de Noorse staat op een manier die menselijk, warm en toegankelijk was. Hij toonde dezelfde nuchterheid als liefhebber van de zee en van de zeilsport. Daarover zei hij zelf: "Een van de dingen die ik leuk vind aan zeilen, is dat het voor de wind niet uitmaakt wie je bent of wat je bent."

In zijn persoonlijke keuzes toonde koning Harald moed en overtuiging. Zijn huwelijk met zijn koningin Sonja, zonder adellijke of koninklijke afkomst, was in de jaren zestig in Noorwegen geen vanzelfsprekende keuze. Toch koos hij voor de liefde en voor de overtuiging dat persoonlijke verbinding zwaarder weegt dan een oude gewoonte. Daarmee gaf hij een moderne invulling aan de monarchie.

Namens de regering spreek ik ons diepe medeleven uit aan de Noorse koninklijke familie, aan de Noorse regering en aan het Noorse volk. Wij delen in hun verdriet. We spreken daarnaast onze grote waardering uit voor de zorgzaamheid waarmee koning Harald zich heeft ingezet voor zijn land, voor zijn volk en voor de verbondenheid tussen Noorwegen en Nederland. Hij leeft voort in de herinnering van de vele mensen die hij heeft geraakt.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Mag ik u nu verzoeken om een moment van stilte?

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

De **voorzitter**:
Ik dank u wel. Dan is er nu gelegenheid voor condoleances in het Ledenrestaurant. Ik schors de vergadering een enkel ogenblik.

De vergadering wordt van 15.18 uur tot 15.25 uur geschorst.